

Bilaga 1, rektorsbeslut nr 73-17

YTTRANDE

2017-03-20 Dnr LTU-324-2017

Mottagare:

n.registrator@regeringskansliet.se

n.remisser.hl@regeringskansliet.se

Stockholm

Yttrande över slutbetänkandet För Sveriges landsbygder (SOU 2017:1)

Luleå tekniska universitet (LTU) har av Näringsdepartementet uppmanats att inkomma med synpunkter på remiss avseende slutbetänkandet *För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd* (SOU 2017:1). LTUs yttrande har sammanställts av Erik Höglund, prorektor, Petra Rantatalo, chef Utbildnings- och forskningsenheten och Viktoria Mattsson, chef Innovationskontoret.

Kommentarer till förslagen

Luleå tekniska universitet stödjer förslag till övergripande mål och delmål för landsbygdspolitiken (s 64). LTU vill betona att det är av vikt att landsbygdens förutsättningar för tillväxt och utveckling gynnar de som verkar och bor på landsbygden. Det får inte bli så att landsbygden betraktas som en resurs för att gynna de urbana städernas tillväxt ur ett hållbarhetsperspektiv. Vidare är det viktigt att ta vara på de framgångsrika verksamheter, industrier och företag som finns på landsbygden idag. Fokus på gröna och blåa näringar får inte innebära att andra typer av företag och näringar slås ut, eller inte stimuleras. Däremot ska alla branscher stödjas i en utveckling mot hållbarhet i produktionsprocesser och här kan LTU bidra med både forskning och utbildning.

LTU framhåller särskilt vikten av följande delmål:

- Hela landet drar nytta av digitaliseringen
- En infrastruktur som säkerställer person- och godstransporter till medborgarna och näringslivet i landsbygderna.
- Utbildningssystemet säkerställer kompetensförsörjningen och ökar tillgängligheten till högre utbildning i hela landet.

Avsnitt 2: Näringsliv och företagande

Förslag 2.3.1

LTU stödjer förslaget och vill särskilt framhålla vikten av att ge tydligare instruktion, med samhällsuppdrag till Saminvest AB. LTU ser helst att Saminvest AB fokuserar på såddfonder för landsbygden. LTU vill betona vikten av att representanter i styrelsen för Saminvest AB har kunskaper om näringslivsutveckling i landsbygden.

LTU avvisar förslaget om att begränsa och styra stödet till vissa utvalda branscher för landsbygden och glesa kommuner. Innovationspotential måste få vara styrande, oavsett bransch.

Generellt stödjer LTU förslaget att tillgång till kapital kopplas till geografi.

Förslag 2.3.2 Förnyelse och innovationer

LTU stödjer förslagens två första punkter.

LTU avvisar den föreslagna begränsningen av vilket område som ska prioriteras när det rör riskkapital och stöd till innovationer. Vi anser att investeringsbasen inte är tillräckligt stor för att vara selektiv. Innovationspotential måste vara styrande, oavsett bransch.

Förslag 2.3.3 Omställning till en hållbar utveckling av landsbygdernas platsbundna verksamheter

LTU avvisar förslaget, då det är både otydligt och allt för avgränsat till att fokusera på biobaserad samhällsekonomi. Landsbygden får inte betraktas som regulator för hela Sveriges omställning till bioekonomi.

Förslag till 2.3.4 Näringslivspaket till kommuner med extra stora utmaningar

LTU stödjer förslaget att extra resurser tillförs till utvalda kommuner, men avstyrker förslaget att statliga jobb enbart ska lokaliseras till glesa eller mycket glesa kommuner. Omlokalisering av statliga jobb bör omfatta alla landsbygdskommuner.

Förslag 2.3.5 Kunskapsutveckling om näringsliv i landsbygderna

LTU stödjer förslaget om att inrätta ett forskningscentrum för regional- och landsbygdsekonomisk utveckling. LTU tar gärna ansvar för att leda och organisera detta forskningscentrum. Denna typ av forskningscentrum kan med fördel organiseras på samma sätt som Mötesplats för social innovation och samhälls-entreprenörskap, som drivs av Malmö högskola med stöd av regeringen.

LTU är samordnare av CiiR, ett nationellt excellenscenter som drivs med stöd av Vinnova. Forskningen inom CiiR har till syfte att bidra till att utveckla ny kunskap om utveckling av innovationssystem med ett särskilt fokus på icke storstadsområden och de möjligheter som IKT och digitala innovationer innebär. LTUs samarbeten med universiteten i Tromsø, Uleåborg och Rovaniemi kan också bidra till att skapa mervärden för ett forskningscentrum med fokus på regional utveckling och glesbygdsekonomi.

Avsnitt 3: Digital kommunikation

Förslag 3.1

LTU stödjer remissens förslag till utbyggnad av bredband i enlighet med regeringens mål, att hela befolkningen ska ha tillgång till digital infrastruktur.

Förslag 3.2.1

I tidigare remissvar har LTU svarat att höjd flygskatt får negativa konsekvenser för regionens tillväxt. LTU stödjer därmed förslag som innebär att samhällsekonomiska analyser genomförs när exempelvis höjd flygskatt diskuteras.

Avsnitt 4: Kompetensförsörjning

Luleå tekniska universitet instämmer i betänkandets yttrande att kompetens är en av grunderna för ekonomiskt tillväxt och utveckling och särskilt dess betydelse för entreprenörskap, förnyelse och innovation. LTU delar uppfattningen att tillgång till högre utbildning i det egna närområdet är en viktig faktor för näringslivets och den offentliga sektorns tillväxt och effektivitet. LTU avvisar dock tanken på att universitetet ska utbilda i ökad grad utifrån närområdets lokala behov. Universitetets utbildningar ges inte bara för dagens arbetsmarknadsförhållande, utan ska till stor del också bidra till att omforma och svara upp till morgondagens arbetsmarknad. Att bara tillgodose dagens behov kan leda till en inlåsning och begränsning av utveckling. Universitetet är en motor för innovation och nya företag, en kunskapsnod, som främjar Sveriges och regionernas tillväxt. Med universitetets forskning och utbildningarna följer också möjligheten att bidra till att generera nya branscher och arbetstillfällen.

Förslag 4.2 Nationella mål för politiken

LTU avvisar förslaget om att universitet och högskolor ges i uppdrag att öka tillgängligheten till högre utbildning i hela landet, genom ett förtydligande om detta i Högskolelagen som en del i regeringens styrning av lärosätena.

LTU vill påpeka att universitet och högskolor i Sverige är statliga myndigheter med nationella uppdrag. Universitetet rekryterar och utbildar studenter i en nationell kontext, och universitetets profilering sker utifrån nationella perspektiv. Universiteten i Sverige, inklusive LTU, ger också ett flertal internetbaserade utbildningar, vilka studenter kan ta del av oavsett var de bor i landet. All utbildning som ges inom ramen för det statliga uppdraget är öppen för alla att söka.

Utbildningens lokalisering är inte huvudproblemet när det gäller att lösa små kommuners kompetensförsörjningsproblematik. En viktig aspekt för att öka tillgängligheten till högre utbildning är att fler ungdomar avslutar gymnasiet med behörighet att söka till högre utbildning. På en del små orter, bland annat i Norrbotten, finns det också en utmaning i inställningen till högre utbildning, och även här krävs insatser redan från tidig ålder i att skapa en positiv bild av högre studier.

LTU avvisar också förslaget utifrån oklarheter i vilket underlag som förslaget grundar sig på. LTU delar inte remissens uppfattning om att universiteten inte svarar mot behoven av kvalificerad arbetskraft i landsbygderna eller att universiteten inte förmår utveckla sina utbildningstjänster och verksamheter.

LTU avvisar förslaget att indikatorerna inom resurstilldelningssystemet ses över. Det är oklart hur denna indikator skulle utformas och det saknas resonemang kring detta.

Förslag 4.3 Utbildningscentra för högre utbildning

LTU stödjer förslaget om stöd till att etablera och utveckla utbildningscentra för högre utbildning och stödjer också att Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) får i uppdrag att följa upp och utvärdera satsingen. LTU anser även att tidigare satsningar på lärcentra i glesbygdskommuner bör utvärderas innan förslaget realiserar.

LTU har en del invändningar kring den argumentation som förs fram i detta förslag. Där skrivs att lärosätena allt för enkelt kan bortse från behoven av decentraliserad utbildning och enbart bygga upp sitt utbud utifrån den egna verksamhetens behov och strategier. LTU anser att lärosätets strategier med självklarhet måste vara utgångspunkten även för samverkan med

lärcentra. Att hävda någon annan princip vore att gravt missförstå komplexiteten i den verksamhet som universitetet bedriver. Det bör snarare vara en ambition för politiken att skapa förutsättningar för ett ömsesidigt intresse för samarbete, än att medelst detaljregleringar besluta i vilka kommuner som varje lärosäte ska erbjuda utbildningsplatser.

LTU avvisar förslaget att universitetet ska rymma kostnaderna för utökad distans- och decentraliserad undervisning med egna anslag. Eftersom de statliga anslagen till grundutbildning inte har räknats upp på flera år, kommer ett förverkligande av detta förslag ske till priset av färre campusutbildningar. Det bör övervägas om inte särskilda resurser även bör tillföras de universitet som önskar bygga upp långsiktiga och högkvalitativa samarbeten med lärcentra.

I och med den pågående satsningen på digital utbyggnad, kommer det att bli allt lättare att studera hemifrån, dvs. distansutbildning blir allt mer obunden till plats. Med ökad tillgång till digitala verktyg är det mycket möjligt att studenterna väljer att stanna hemma istället för att ta sig till närmaste kunskapscentrum. Med stärkt utbyggnad av IT utvecklas plattformar och digitala mötesplatser där dialogen mellan lärare och studenter utvecklas. Detta är en utveckling som bör stödjas och främjas. Det är en del oklarheter kring förslaget om kunskapscentrum. Hur ska utbildningarna finansieras? Vilken typ av personal ska dessa bemannas med? Har målgruppen behörighet till högre utbildning?

Modellen med kunskapscentrum i mycket glea kommuner har prövats tidigare och universitetet har erfarenhet av att bedriva decentraliserad utbildning på små orter och med små studiegrupper. Även om dessa kunskapscentrum placeras i kommunens centralort, så återstår att målgruppen som bor utanför centralorterna fortfarande har långa avstånd att färdas.

Förslag 4.4

LTU stödjer förslaget och ser positivt på att genomföra den föreslagna utredningen.

Avsnitten 5-9

LTU har tagit del av förslagen och har inga synpunkter.